

APROBAT

În sedinta Biroului permanent a
Camerei Deputaților
data de 9.09.2009
794

Parlamentul României
Camera Deputaților

B.P. Nr. 794 din 8.09.2009

**Parlamentul României
Camera Deputaților**

INFORMARE

**privind participarea Delegației Parlamentului României
la Misiunea de observare a
alegerilor parlamentare din Republica Moldova
29 iulie 2009**

La data de 29 iulie a.c. au avut loc alegeri parlamentare anticipate în Republica Moldova.

În baza invitației adresată de autoritățile din Republica Moldova a fost organizată Misiunea internațională de observare a acestor alegeri, în cadrul unei operațiuni comune la care au luat parte: Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (**ODIHR**), Adunarea Parlamentară a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (**AP OSCE**), Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (**APCE**) și Parlamentul European (**PE**).

Componenta Misiunii internaționale de observare de scurtă durată desfășurată în perioada alegerilor parlamentare anticipate, a fost condusă de către domnul Petros Efthymiou (Grecia), desemnat în acest sens coordonator special al acestei componente a Misiunii de către președintele-în-exercițiu al OSCE, reunind 34 de parlamentari reprezentând 17 țări. Precizăm că domnul Petros Efthymiou este președintele Comisiei generale pentru probleme economice, știință, tehnologie și mediu a AP OSCE. Echipa de observatori de lungă durată OSCE-ODIHR a fost coordonată de domnul ambasador Boris Frlec. Împreună cu misiunea de observatori de scurtă durată misiunea de observatori a inclus peste 300 observatori din 40 țări.

Transparența alegerilor a fost sporită prin accesul liber al observatorilor partidelor politice, care s-au implicat activ în monitorizarea procesului electoral, în special în ziua alegerilor. Codul electoral, de asemenea, prevede posibilitatea observării alegerilor de către organizațiile neguvernamentale internaționale și locale, precum și de către reprezentanții concurenților electorali. În general Comisia Electorală Centrală a acreditat 2670 observatori locali neguvernamentali și 488 observatori internaționali.

În cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte-Coaliția 2009, Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului din Moldova (LADOM) a trimis 4 coordonatori regionali, 62 observatori pe termen lung și 2000 observatori pe termen scurt pentru observarea alegerilor. O altă organizație neguvernamentală, Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova (IDOM) a monitorizat compilarea listelor electorale cu circa 60 observatori în două municipii și opt raioane.

Rețeaua Europeană a Organizațiilor de Monitorizare a Alegerilor (ENEMO), o coaliție de 18 organizații civice din Europa Centrală și de Est și Asia Centrală, a intenționat să observe alegerile cu circa 140 observatori, însă, neprimind toate

acreditările solicitate pentru observatori și întâmpinând dificultăți cu amplasarea misiunii sale, organizația a decis să-și anuleze observarea.

Mandatul Misiunii a fost de a observa, în linie cu metodologia OSCE / ODIHR, procesul electoral pentru a evalua dacă acesta este conform cu angajamentele OSCE și cu alte standarde internaționale referitoare la alegeri democratice (se are în vedere în acest sens și legislația națională).

Din partea Camerei Deputaților a Parlamentul României, au participat ca observatori de scurtă durată (STO) domnii deputați: Marius Rogin (PD-L) – vicepreședinte al Comisiei pentru politică externă, Petru Movilă (PD-L) – membru al delegației Parlamentului României la AP OSCE, Ileana Cristina Dumitrache (PSD+PC) – membră a Comisiei pentru politică externă.

Menționăm că la Misiune a participat din partea Senatului României domnul senator Cristian David (PNL).

Participarea se înscrie pe linia contribuțiilor Parlamentului României la programul de observare a alegerilor dezvoltat de Adunarea Parlamentară a OSCE, între altele, în vederea sublinierii importanței instituției legislative în cadrulul sistemului instituțional democratic.

În zilele de 27 și 28 iulie a.c., a fost organizat la Chișinău un stagiu de pregătire destinat tuturor observatorilor de scurtă durată ai componentei parlamentare a Misiunii, care, prin întâlniri succesive cu reprezentanți ai OSCE/ODIHR, ai partidelor politice și ai diverselor organizații și instituții din Republica Moldova, a oferit observatorilor posibilitatea de a se familiariza cu contextul alegerilor sub diferite aspecte: contextul politic, cadrul juridic, sistemul electoral, mediul de desfășurare a campaniei electorale, reprezentarea mass-media, participarea minorităților naționale.

Precizăm că rolul acestor STO a constat în principal de a raporta din teren aspectele observate în ziua alegerilor și fazele asociate din imediata proximitate a acesteia, pe baza unei metodologii specifice elaborate de organizatori (și avizate de LTO cărora STO le sunt arondați și le raportează), pe baza acestor rapoarte urmând a fi realizată ulterior o evaluare a procedurilor care privesc ziua alegerilor.

Alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 au fost declanșate de eșuarea parlamentului de a alege noul Președinte în două încercări. Nici unul din cele patru partide politice care au intrat în Parlament, urmare alegerilor din 5 aprilie, nu a obținut majoritatea de trei cincimi (61 voturi) necesare pentru alegerea noului Președinte. Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor (MIOA) a conchis că, deși au fost respectate multe angajamente ale OSCE și Consiliului Europei, mai erau necesare îmbunătățiri ulterioare pentru a asigura un proces electoral fără intervenții administrative și pentru a spori încrederea publică.

Cadrul juridic pentru desfășurarea alegerilor cuprinde Constituția, Codul Electoral, legi organice cu privire la instanțele de judecată și regulamente și hotărâri ale Comisiei Electorale Centrale. Legea cu privire la partidele politice și Legea cu privire la întruniri sunt de asemenea aplicabile. Cadrul juridic oferă o bază în general adecvată pentru desfășurarea alegerilor parlamentare democratice, oricum, mai sunt necesare îmbunătățiri ulterioare.

Considerăm că procedurile contestațiilor și ale apelurilor nu au fost clar definite și rămân a fi o cauză a confuziilor și potențialelor conflicte.

Cele mai recente modificări operate în Codul Electoral, introduse în iunie 2009, au luat în considerare doar parțial recomandările anterioare ale OSCE-ODIHR și ale Comisiei de la Veneția a Consiliului European. Pragul electoral pentru reprezentarea partidelor în Parlament a fost micșorat de la 6 la 5 procente, iar cerința prezenței minime la vot pentru ca alegerile să fie considerate valabile a fost redusă de la jumătate la o treime de alegători înregistrați.

Codul Electoral încă mai menține interzicerea formării de coaliții preelectorale, ceea ce crează obstacole suplimentare pentru reprezentarea partidelor politice în Parlament. Mai mult Codul interzice candidaților cu cetățenie dublă să ocupe funcția de deputat, dacă sunt aleși, cu excepția cazului în care ei renunță la celelalte cetățenii.

Alegerile au fost administrate de o administrație electorală la trei nivele, compusă din Comisia Electorală Centrală, 35 consilii electorale de circumscripție(CC) și 1986 birouri electorale ale secțiilor de votare(BSV).

Principiile de formare ale organelor electorale , după cum este stipulat în art.27 și 29 ale Codului Electoral, au rămas aceleași ca și pentru alegerile din 5 aprilie a.c. oricum, reprezentarea partidelor politice în CC și BSV s-a schimbat pentru a reflecta componența Parlamentului nou ales. BSV au avut mai mulți reprezentanți ai partidelor de opoziție comparativ cu alegerilor din aprilie a.c.

Termenul electoral pentru desfășurarea acestor alegeri parlamentare a fost mai scurt decât cel standard de 60 zile. Deoarece alegerile au fost anunțate cu doar 44 zile înainte de ziua alegerilor, toate termenele electorale au fost reduse cu o pătrime.

În general,Comisia Electorală Centrală a funcționat de o manieră profesională și transparentă. Cu asistența donatorilor străini CEC a creat un sistem pentru transmiterea rezultatelor preliminare de la CC pentru a grăbi anunțarea și publicarea acestora în noaptea de alegeri. Consiliile de circumscripție nu au reușit în unele cazuri să aplice instrucțiunile CEC la timp și întrun mod consistent, cu toate acestea, nu toate instrucțiunile CEC au fost suficient de detaliate și clare. Abia, spre sfârșitul procesului, CEC a desfășurat o instruire de o zi pentru conducătorii CC și o instruire pentru personalul TI din CC. Ulterior, CC au instruit membrii BSV și le-au distribuit materiale electorale, o instruire video și un manual al colaboratorului secției de votare. CEC a desfășurat și o campanie de educare a alegătorilor cu spoturi televizate care au explicat cetățenilor drepturile și procedurile electorale.

Alegătorii cu reședința în regiunea transnistreană au putut vota în 11 secții de votare destinate special, unde ei au fost incluși în listele electorale suplimentare. Treizeci și trei de secții de votare au fost deschise în ambasade și oficii consulare ale Republicii Moldova pentru circa 17.500 alegători înregistrați pentru votul în afara țării.

După cum se știa listele electorale au reprezentat una din cele mai discutabile chestiuni după alegerile din aprilie, în acest sens CEC a elaborat un proiect pilot menit să creeze o bază de date națională a listelor electorale, care putea permite o analiză centralizată a listelor în privința înscrierilor multiple și altor erori. Inițial autoritățile locale au fost rugate să trimită o copie electronică a listelor electorale respective la CEC până la 6 iulie, care ulterior a fost extinsă până la 11 iulie. Până la data de 27 iulie, listele electorale din 83 secții de votare

încă nu erau procesate. Conform termenelor restrânse, autoritățile locale au fost obligate să prezinte listele electorale la BSV până la 14 iulie.

Din cauza constrângerilor financiare, CEC a fost incapabil să creeze un registru electoral electronic centralizat, cum prevedea legea din 2008 cu privire la Concepția sistemului informațional automatizat.

Pe lângă listele electorale de bază, listele electorale suplimentare au fost compilate de BSV în ziua alegerilor pentru a include inter alia alegătorii care din greșeală nu au fost incluși în listele de bază, cei fără reședință înregistrată, alegătorii cu CDV, cei din spitale și instituții de detenție temporară

În cursa electorală au intrat opt partide politice ale căror liste au fost înregistrate la CEC într-un proces inclusiv. Înregistrarea a doi candidați independenți a fost respinsă din cauza documentației incomplete. Două partide politice, Partidul Național Liberal(PNL) și Acțiunea Mișcarea Europeană(MAE) precum și un candidat independent s-au retras din cursă.

Atmosfera campaniei a fost una tensionată în mare parte datorită acuzațiilor reciproce dintre partidul de guvernământ și opoziție cu privire la izbucnirea violenței în timpul demonstrațiilor din aprilie. În cadrul evenimentelor electorale din întreaga țară PCRM a prezentat filmul <Atac asupra Moldovei> care a prezentat partidele din opoziție drept organizatori ai evenimentelor din aprilie. În mod similar, PLDM, AMN, și PL au folosit reportaje care arată că aceleași evenimente au fost instigate de de PCRM. Unicul partid care a chemat la încetarea acestor acuze a fost PDM, condus de noul președinte.

MOA OSCE/BIDDO a primit numeroase rapoarte cu privire la folosirea abuzivă a resurselor administrative pe parcursul campaniei.

Trei contestații electorale au fost depuse în privința unui pliant distribuit la sfârșitul lunii iulie de Poșta Moldovei, care includea informații cu privire la includerea unui mesaj ce conținea cuvintele Nr. 1 și Alege.

Procesul de contestații și apeluri a fost deschis și transparent la nivelul CEC și al instanțelor de judecată. Hotărârile CEC cu privire la contestații au fost bine argumentate și par să respecte legea. Cu toate acestea, CEC, a continuat să răspundă la numeroase contestații printr-o scrisoare în loc să emită o hotărâre, prin aceasta refuzând contestatarului posibilitatea de atac. Peste 90% din contestații au fost depuse de partidele politice. Majoritatea se refereau la mass media, în special dreptul la replică sau lipsa mențiunii cerute de lege că materialul electoral a fost achitat din fondul electoral.

Ziua alegerilor a fost bine organizată și calmă. MIOA au participat la observarea deschiderii în 102 secții, votarea în 1.123 secții, numărarea în 98 secții de votare și totalizarea rezultatelor în 29 CC. deschiderea secțiilor a fost evaluată pozitiv de observatori. Procedurile generale de votare au fost desfășurate în conformitate cu Codul Electoral și reglementările CEC.

Deși observatorii au apreciat votarea ca bună sau foarte bună în 97% din observări, au fost notate unele probleme procedurale. În unele secții de votare secretarul BSV nu a fost unica persoană care s-a ocupat de lista electorală suplimentară, urnele de votare nu au fost sigilate în modul convenit, sau secretul votării nu a fost respectat.

Au existat și probleme legate de calitatea listelor electorale, în unele cazuri mai multe persoane fiind înregistrate la aceeași adresă, nu au fost incluse numerele de identificare ale alegătorilor iar unii alegători nu au avut voie să

voteze, în mare parte din cauza documentelor de identificare nepotrivite sau din cauză că nu au fost găsiți pe liste.

Numărarea a fost apreciată ca pozitivă de către observatorii MIOA, fiind remarcate unele probleme procedurale, inclusive prezența unor persoane neautorizate, unii dintre aceștia dirijind activitatea BSV.

Deși în general procesele verbale cu privire la rezultate în BSV au fost completate în conformitate cu cerințele, un număr de BSV nu au introdus corectările după verificarea de către CC.

Conform planului de răspândire elaborat de organizatorii Misiunii, **observatorii din partea Camerei Deputaților au format două echipe, astfel:**

- Echipa cu indicativul 08-12 (formată din domnul deputat Marius Rogin, și doamna deputată Ileana Cristina Dumitrache) a avut misiunea de a observa în circumscripția (raionul/districtul) Anenii Noi.

- Echipa cu indicativul 08-10 (formată din domnul deputat Movilă Petru și domnul senator Cristian David) a avut misiunea de a observa în circumscripția Chișinău (cartierul Ciocana).

În îndeplinirea misiunii aceste echipe au beneficiat (contra-cost) de mașină și șofer local, în conformitate cu prevederile stabilite de organizatorii Misiunii.

Activitatea de observare propriu-zisă din ziua alegerilor (29 iulie 2009) a presupus acțiunea fiecărei echipe pe baza propriului plan de răspândire.

Observarea a acoperit principalele faze asociate zilei alegerilor: procedura premergătoare deschiderii secției de vot, procedura deschiderii secției de vot, procedura de vot propriu-zisă, procedura închiderii procesului de vot și a numărării, verificării și consemnării voturilor.

În cadrul acestei activități, cele două echipe formate din observatori din partea Camerei Deputaților au ținut legătura cu organizatorii și cu LTO, cărora le-au raportat următoarele aspecte:

- a acoperit un număr de 103 secții de vot, majoritatea din mediul rural;
- pentru ziua alegerilor nu s-au înregistrat incidente majore, iar organizarea secțiilor de vot a fost în general bună;
- **au existat persoane cu drept de vot cărora nu li s-a permis votarea în localitatea de reședință, ci în localitatea de domiciliu (a fost cazul unor studenți), ceea ce se încadrează în limitele legislației electorale a Republicii Moldova;**
- s-au constatat unele cazuri de slabă înțelegere a procedurilor electorale de către alegători, în special de către persoane în vârstă din mediul rural.
 - ✓ a existat un număr semnificativ de votanți care au votat pe liste suplimentare (lucru permis de legislația electorală, dar a cărui posibilitate de control excede posibilității de a fi controlată de către observatori)

Deputat Marius Rogin

Deputat Ileana Cristina Dumitrache

Deputat Movilă Petru.....

13.08.2009